

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
Rice Seed Utilization by Farmers in Prakhonchai District, Buriram Province

ศรีสุดา ศรีละ (Seesuda Seela)* เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert)**

ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ (Paranee Tangwiwat)***

บทคัดย่อ

การวิจัยการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร (3) เพื่อศึกษา การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร (4) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

ประชากร คือ เกษตรกรผู้ทำนาในปี 2555/56 ซึ่งมีพื้นที่ปลูกข้าวในอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ 12,735 ราย ได้จำนวนตัวอย่าง 388 ราย สุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุดและค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50.07 ประมาณสองในสามจบประถมศึกษาประถมศึกษาตอนต้นในการทำนา เฉลี่ย 29.20 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.60 คน พื้นที่ทำนาเฉลี่ย 20.32 ไร่ ผลผลิตข้าวเฉลี่ย 394.02 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนใหญ่เกษตรกรมีหนี้สินและได้รับแหล่งเงินทุนมาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการใช้เมล็ดพันธุ์ ในระดับปานกลาง โดยได้รับจากสื่อบุคคลคืออาสาสมัครเกษตรมากที่สุด (2) เกษตรกร มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าวในระดับปานกลางและมีความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในระดับมากแต่มีเกษตรกรส่วนมากไม่มีความรู้เรื่องวิธีการทดสอบความงอกและมีเกษตรกรเกือบครึ่งที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการตัดพันธุ์ปนที่ถูกต้อง (3) เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกพันธุ์ข้าวหอมมะลิ 105 ทำการปลูกข้าวโดยวิธีหว่านสำรวย และใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวติดต่อกันมากกว่า 3 ปี อัตราที่ใช้ 27.75 กก.ต่อไร่ ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่เก็บไว้เอง และได้แหล่งเมล็ดพันธุ์ข้าวครั้งแรกโดยซื้อจากเพื่อนเกษตรกร (4) ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบคือ ไม่สามารถการทำความสะอาดเกี่ยววนวดได้ เทคโนโลยีการตัดพันธุ์ปนยุ่งยาก เมล็ดพันธุ์ข้าวมีราคาแพงและไม่ได้มาตรฐาน ข้อเสนอแนะ ควรมีโครงการแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดข้าวเรือ การตัดพันธุ์ปนและการทดสอบความงอก

คำสำคัญ การใช้เมล็ดพันธุ์ เมล็ดพันธุ์ข้าว อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

* นักศึกษาหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช kapongpang_666@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช agasuben@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช agastpar@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

Abstract

The following objectives of the research on rice seed utilization by farmers in Prakhon Chai District, Buriram Province were (1) to study socio-economic conditions of farmers (2) to study knowledge regarding rice seed utilization by farmers (3) to study rice seed utilization by farmers (4) to study problems and recommendations for rice seed utilization by farmers.

The population was a number of 12,735 farmers who did their rice cultivation in the year 2012/2013 in Prakhon Chai District, Buriram Province. By purposive sampling and systematic random sampling, 388 samples were selected. Data was collected by interview form using structured interview. Data analysis by computer program and statistics employed were frequency, percentage, minimum value, maximum value, mean and standard deviation.

Findings from the study were as follows. (1) Most of the farmers were male with the average age at 50.07 years. Nearly two-thirds of them completed primary education. Their average experience in rice cultivation was 29.20 years. Their average number of household members was 4.60 persons. Their average rice cultivation area was 20.32 rai with the average rice yield 394.02 kg/rai. Most of them were in debts and source of their capital was the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. Their receiving news on rice seed utilization was at medium level. They received updated information mostly from individual media or agricultural volunteer. (2) Knowledge regarding rice seed standard by farmers was at medium level while their knowledge regarding rice seed production was found at high level. However, most of them had no knowledge regarding method to test sprout. Nearly half of the farmers had no knowledge regarding the right way to cut off the mixed varieties. (3) Most of the farmers planted Hom Mali Rice 105 by manually broadcasting the seeds after soil preparation. They appeared to use rice seed continually over 3 years with ratios 27.75 kg./rai from their own stored rice seed. The first source was purchasing from farmer fellow. (4) The most found problems were unable to clean the harvesting and threshing tractor, complicate technology for cutting off the mixed varieties, under standardized and expensive rice seed. Recommendations were made on the exchange of good quality rice seed project, dissemination of knowledge regarding weedy rice eradication, cutting off the mixed varieties and test of sprout.

Keywords: Rice Seed Utilization, Rice Seed, Prakhon Chai District, Buriram Province

* นักศึกษาหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช kapongpang_666@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช agasuben@stou.ac.th

*** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช agastpar@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

บทนำ

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยถือว่าเป็นประเทศที่ส่งออกข้าวได้เป็นอันดับหนึ่งของโลกและเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศด้วยมีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งนาปีและนาปรังรวม 78.66 ล้านไร่ ส่วนของปริมาณการค้าข้าวของไทยในตลาดการค้าข้าวโลกคิดเป็นร้อยละ 29.91 โดยมี ประเทศ เวียดนาม อินเดีย ปากีสถาน และสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศคู่แข่งในการส่งออกข้าวที่สำคัญทั้งนี้ เวียดนามได้มีส่วนของการค้าข้าวในตลาดโลกร้อยละ 19.94 และรองลงมาได้แก่อินเดียร้อยละ 11.96 ส่วนสหรัฐอเมริกาและปากีสถานมีส่วนร้อยละ 9.26 และ 8.54 ตามลำดับ (สมพร อิศวิลานนท์และปฐพี สันติธรรมรักษ์ 2555: 5-8) จากข้อมูลการส่งออกดังกล่าว การแข่งขันในตลาดโลกในยุคโลกาภิวัตน์ถือว่าเป็นเรื่องปกติ นั่นหมายถึงมีการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายมิติ โดยในแง่สังคมเกษตรกรรม ซึ่งถือว่าเป็นสังคมของคนไทยมาช้านาน วิถีชีวิต รูปแบบการทำการเกษตรเปลี่ยนไปจากเดิม จากการทำการเกษตรเพื่อบริโภคมาเน้นผลิตเชิงการค้า การแข่งขันในตลาดค้าข้าวในต่างประเทศ มีมากขึ้น เช่น เวียดนาม อินเดีย เริ่มมีการพัฒนาสายพันธุ์ข้าวให้มีคุณภาพใกล้เคียงกับของไทย อีกทั้งมีการนำเทคโนโลยีการเกษตรใหม่ๆ มาใช้ในกระบวนการผลิตข้าว และในอีกไม่ช้าจะมีการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC ส่งผลให้การแข่งขันในตลาดการค้าข้าวมีมากขึ้น หากประเทศไทยไม่เตรียมรับมือพัฒนาการผลิตข้าวให้ได้ผลผลิตสูงและต้นทุนต่ำ จะทำให้ไม่สามารถส่งออกข้าวราคาดีได้ เกิดผลผลิตล้นตลาดราคาข้าวตกต่ำ ส่งผลโดยตรงกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ แนวทางหนึ่งที่จะช่วยในการลดต้นทุนการผลิตและทำให้ผลผลิตสูงคือ การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี จากที่กล่าวข้างต้นเกษตรกรในปัจจุบัน ไม่ได้เป็นเกษตรกรอย่างเดียว บางรายมีอาชีพหลักคือค้าขาย รับราชการ หรืออาชีพอื่นๆ แต่มีที่ดินจึงทำนาเป็นอาชีพรอง ดังนั้นการทำนาจะปราณีตเหมือนเมื่อก่อนเป็นไปได้ รูปแบบการทำนาเปลี่ยนไปดังมีคนกล่าวไว้ว่า ในอนาคตอาจจะ “ไม่มีชาวนาในสังคมไทย จะมีแต่ผู้ประกอบการทำนาและกรรมกรชาวนา” (เอี่ยมทองดี, 2546: 17) กล่าวคือ มีนายทุนเจ้าของที่ดินจ้างกรรมกรมาทำนาให้ ซึ่งการปลูกข้าวในปัจจุบันปัจจัยพื้นฐานสำคัญประการหนึ่งคือ เมล็ดพันธุ์ข้าว การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงขอมองว่าการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวในพื้นที่เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูก การเตรียมเมล็ดพันธุ์ วิธีการใช้เมล็ดพันธุ์ อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจในการศึกษาเรื่องนี้ จังหวัดบุรีรัมย์ มีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด 3,595,809 ไร่ในทุกอำเภอและอำเภอประโคนชัยมีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด 417,357 ไร่ถือว่าเป็นอำเภอที่มีชื่อเสียงในการปลูกข้าว มีเทศกาลงานประกวดข้าวหอมมะลิทุกปี มีเกษตรกรได้รับรางวัลการประกวดข้าวระดับประเทศ เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญ มีศูนย์ข้าวชุมชนที่เข้มแข็ง มีเกษตรกรชั้นนำหลายรายที่มีฝีมือในการทำนา เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา แต่ยังมีปัญหาในเรื่องของการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าว มีการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวจากหลายแหล่งและวิธีการใช้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงควรศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว ตลอดจน ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อไป

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าว และการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อศึกษาการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์
4. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจหลัก 3 ชนิด (ข้าว) ปีการเพาะปลูก 55/56 จำนวน 1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น = 387.82 คน ดังนั้น ขนาดตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จึงเท่ากับ 388 คน คิดเป็นร้อยละ 3.05 ของประชากรทั้งหมด กลุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ ได้จำนวนตัวอย่าง 388 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุดและค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 50.7 ปี จบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 6 มีสมาชิกในครัวเรือน 5 คน มีแรงงานการเกษตรในครัวเรือน 3 คน ส่วนใหญ่มีหนี้สินโดยได้รับแหล่งเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำนาประมาณ 29.20 ปี ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ข้าวจากอาสาสมัครเกษตรประจำหมู่บ้าน มีพื้นที่ปลูกข้าว 20.32 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 394.02 กก./ไร่ รายได้ปีละ 139,331.53 บาท

2. ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าว และการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

2.1 ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าวในระดับปานกลาง คือมีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานความชื้นต้องไม่เกิน 14 % ด้านเมล็ดพันธุ์สุทธิต้องมีไม่น้อยกว่า 98 % เปอร์เซ็นความงอกต้องไม่ต่ำกว่า 80 % เมล็ดพันธุ์อ่อนปนได้ไม่เกิน 20 เมล็ดใน 500 กรัม แต่มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐาน ปริมาณข้าวแดงต้องไม่เกิน 10 เมล็ด ใน 500 กรัม

2.2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในระดับมาก รายละเอียด ดังนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

2.2.1 การตรวจสอบเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับส่วนผสมอย่างเมล็ดพันธุ์ โดยส่วนผสม เมล็ดพันธุ์ข้าวให้ครบทุกส่วนของกระสอบมาทดสอบความงอก แต่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับ วิธีทดสอบเปอร์เซ็นต์ความงอกที่ถูกต้อง

2.2.3.การกำจัดข้าวเรือ เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการกำจัดข้าวเรือก่อนเปลี่ยนพันธุ์ข้าว หรือ เริ่มทำแปลงขยายพันธุ์ครั้งแรก และทราบว่า การตกกล้าในนาและปักดำด้วยคน ต้องกำจัด ข้าวเรือในแปลงที่จะใช้ตกกล้า

2.2.4.การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้และทราบว่า การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว จากแหล่งผลิตที่เชื่อถือคือเมล็ดพันธุ์ข้าว ที่ได้รับรองมาตรฐานจากกรมการข้าว การผสมเมล็ดพันธุ์เพื่อตรวจสอบ และความงอกก่อนปลูก ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวในอัตรา 5 - 7 กิโลกรัมต่อไร่ สำหรับปลูกแบบปักดำด้วยคน การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวในอัตราและ 15 -20 กิโลกรัมต่อไร่ สำหรับการปลูกแบบหว่านสำรวย การเตรียมเมล็ดพันธุ์ ในการปักดำโดยนำเมล็ดพันธุ์ ข้าวแช่ในน้ำสะอาด นาน 1 - 2 ชั่วโมง นำขึ้นห่มอีก 36 - 48 ชั่วโมง จนเมล็ดงอกเป็นตุ่มตารากงอกประมาณ 1-2 ซม.

2.2.5 การตัดพันธุ์ปน เกษตรกรส่วนใหญ่มีทราบว่าการตัดพันธุ์ปน คือการถอนหรือทำลายพันธุ์อื่นที่ไม่ใช่ การตัดพันธุ์ปน ทำได้ 5 ระยะ คือ ระยะกล้า ระยะ แตกกอ ระยะออกดอก ระยะ โน้มรวง ระยะสุกแก่ และมีเกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งที่ไม่ทราบว่าการตัดพันธุ์ปน ควรทำอย่างน้อย 3 ระยะ คือ ระยะ แตกกอ ออกดอก โน้มรวง

2.2.6 การเก็บเกี่ยว เกษตรกรส่วนใหญ่ทราบว่า ควรเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ระยะสุกแก่ประมาณ 25- 30 วันหลังข้าวออกดอก 80 % ทำความสะอาดรถเกี่ยวขนาดก่อนเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ ควรเกี่ยวข้าวขอบแปลงแยกออกเพื่อทำความสะอาดรถเกี่ยวอีกครั้งก่อนเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ ทำความสะอาดภาชนะบรรจุ และรถบรรทุกก่อนเก็บ เก็บเกี่ยว และชักลากเมล็ดพันธุ์

2.2.7.การลดความชื้น เกษตรกรส่วนใหญ่ทราบว่า หากเกี่ยวขนาดให้ลดความชื้นภายใน 24 ชั่วโมง หลังจากเก็บเกี่ยว.หลังการเก็บเกี่ยวมีการลดความชื้นเมล็ดข้าวลงให้เหลือ 12-13% ตากข้าวบนลานตากในสภาพที่มีแสงแดด 2-3 แดด การเกลี่ยเมล็ดข้าวที่ตากบนลานตากให้สม่ำเสมอหนาประมาณ 5 เซนติเมตร ขณะตากเมล็ดพันธุ์ข้าวควรพลิกเมล็ดข้าวบ่อยๆ ช่วงกลางคืนทำการรวมกองข้าว และใช้วัสดุคลุมกอง ข้าวในตอนกลางคืนเพื่อป้องกันน้ำค้าง และฝน

2.2.8.การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวและการเก็บรักษา เกษตรกรส่วนใหญ่ทราบว่า การสีฟัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ และ แยกเมล็ดลีบและสิ่งเจือปนต่างๆ ออก ก่อนเก็บรักษา การบรรจุเมล็ดพันธุ์ข้าวในกระสอบที่สะอาด การวางกระสอบเมล็ดพันธุ์ข้าวบนไม้รองสูงจากพื้น 5-6 นิ้ว 7.4โรงเก็บที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก และห่างจากผนังประมาณ 1 เมตร ไม่ควรนำเมล็ดพันธุ์ข้าวใหม่ไปรวมกับเมล็ดข้าวเก่า หรือวัสดุอื่นๆ การติดป้ายแสดงชื่อพันธุ์ข้าวไว้ที่กระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

3. การใช้เมล็ดพันธุ์

3.1 การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ทำนาหว่านสำราญ อัตราที่ใช้ 27.75 กก./ไร่ พันธุ์ข้าวที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ข้าวหอมมะลิ 105 แหล่งที่ได้มาของเมล็ดพันธุ์ข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่เก็บไว้ใช้เอง เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้มาครั้งแรกจากการซื้อจากเพื่อนเกษตรกร จะเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าวช่วงระยะเวลามากกว่า 3 ปี จึงจะเปลี่ยนพันธุ์ข้าวเหตุผลที่เกษตรกรเชื่อมั่นคุณภาพเมล็ดพันธุ์ที่ไม่ได้เข้าสู่อการรับรองมาตรฐาน ส่วนใหญ่เชื่อมั่นเนื่องจากเห็นแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและกระบวนการผลิตของเพื่อนเกษตรกร

3.2 การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่นำเมล็ดพันธุ์ข้าวใหม่ไปรวมกับเมล็ดข้าวเก่าหรือวัสดุอื่นๆ การบรรจุเมล็ดพันธุ์ข้าวในกระสอบที่สะอาด การวางกระสอบเมล็ดพันธุ์ข้าวบนไม้รองสูงจากพื้น 5-6 นิ้ว ทำความสะอาดภาชนะบรรจุ และรถบรรทุกก่อนเก็บเกี่ยว และชักลากเมล็ดพันธุ์ ควรเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ระยะสุกแก่ ประมาณ 25-30 วันหลังข้าวออกดอก 80 % หากเกี่ยววนดให้ลดความชื้นภายใน 24 ชั่วโมงหลังจากเก็บเกี่ยว แต่มีเกษตรกรเกือบครึ่งที่ไม่ทำการลดความชื้นเมล็ดข้าวลงให้เหลือ 14 % และมีเกษตรกรเกินครึ่งไม่การสีฟัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ และแยกเมล็ดลีบและสิ่งเจือปนต่างๆ ออกก่อนเก็บ ยังพบอีกด้วยว่าเกษตรกรเกือบทั้งหมดไม่เกี่ยวข้าวขอบแปลงแยกออกเพื่อทำความสะอาดรถเกี่ยววนดอีกครั้ง ก่อนเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ ไม่ทำความสะอาดรถเกี่ยววนดก่อนเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ ไม่มีการทดสอบความงอกของเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูก และส่วนใหญ่เกษตรกรจะไม่มีการกำจัดข้าวเปลือกก่อนปลูกข้าวการสีฟัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ และไม่แยกเมล็ดลีบและสิ่งเจือปนต่างๆ ออก ก่อนหว่านคัดพันธุ์ปนเมื่อสำรวจแปลงนาแล้ว มีพันธุ์อื่นปนไม่เกินร้อยละ 0.5 (1 : 200 ต้น)

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

4.1 ปัญหาในการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับ ไม่สามารถแจ้งรถเกี่ยววนดให้ทำความสะอาดรถเกี่ยววนดก่อนเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ได้ รองลงมาคือ วิธีการคัดพันธุ์ปนทำได้ยาก และเสียเวลาขาดแรงงานในการคัดหลายครั้ง เมล็ดพันธุ์ข้าวมีราคาแพง แยกลักษณะพันธุ์ปนไม่ได้คุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีการสีฟัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์และแยกเมล็ดลีบและสิ่งเจือปนต่างๆ ออก ก่อนหว่าน ขาดเครื่องมือและแรงงานในการการสีฟัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ และแยกเมล็ดลีบและสิ่งเจือปนต่างๆ ออกก่อนเก็บรักษา สภาพแปลงพันธุ์ข้าวไม่เหมาะสมไม่สามารถจัดการน้ำได้ สภาพดินเป็นกรด การคมนาคมไม่สะดวก ไม่มีรถแทรกเตอร์ หรือขาดเงินทุนจ้างไถหลายครั้งในการกำจัดข้าวเปลือกก่อนปลูกข้าว แหล่งของเมล็ดพันธุ์ข้าวมีจำนวนน้อยและมีระยะทางไกล ลานตากไม่เพียงพอในการลดความชื้น สภาพอากาศชื้น มีฝนตกทำให้การตากเมล็ดพันธุ์เป็นไปได้ยาก และมีเกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งมีปัญหาเกี่ยวกับมีขี้จากหรือสถานที่เก็บเมล็ดพันธุ์ที่ดี 1 ใน 3 ของเกษตรกรไม่ทราบวิธีทดสอบความงอก ของเมล็ดพันธุ์ก่อนปลูก และมีเกษตรกรส่วนน้อยที่มีปัญหา ไม่ สามารถ เก็บเกี่ยวข้าวในระยะเวลาปล้พลึง

4.2 โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ มีการส่งเสริมผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวจำหน่ายตามหมู่บ้านพัฒนากระดับ โดยการตรวจและออกใบรับรองฯ เพื่อเป็นแหล่งกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวได้อีกทางหนึ่ง ควรมีโครงการแลกเปลี่ยน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

เมล็ดพันธุ์ข้าว หรือธนาคารพันธุ์ข้าวในชุมชนการจัดทำแปลงเมล็ดพันธุ์รวมในหมู่บ้านโดยมีการคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสม การจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร รัฐสนับสนุนเครื่องจักรกลการเกษตรที่ช่วยในการแปรสภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว เครื่องตรวจสอบมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าวในชุมชน เพื่อใช้ในการการอ้างอิงในการซื้อขายข้าวกับโรงสีได้ด้วยอีกทางหนึ่ง เครื่องทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ ธนรงค์ให้มีการทดสอบความงอกก่อนปลูก เจ้าหน้าที่รัฐควรให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการทดสอบความงอก ประโยชน์จากการทดสอบความงอกของเมล็ดพันธุ์ข้าว ควรมีสินค้าแก่เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรในการซื้อเครื่องจักรกล ควรมีการทำโปสเตอร์หรือป้ายประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับชนิดของพันธุ์ป็นรูปภาพ เจ้าหน้าที่รัฐให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดพันธุ์ป็นอย่างละเอียดจนเกษตรกรสามารถปฏิบัติได้ ส่งเสริมและธรงค์ในการสร้างค่านิยมให้เกษตรกรและเจ้าของรถเกี่ยว หมั่นทำความสะอาดรถเกี่ยวвод ส่งเสริมการทำลานตากข้าวของชุมชน ควรมีสินค้าในการสร้างโรงเก็บผลผลิตแก่เกษตรกร

อภิปรายผล

1.สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับปรียะ โพธิ์เงิน (2547: 88) ศึกษาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพของสมาชิกโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เกษตรกรอายุเฉลี่ย 50.07 ปี สอดคล้องกับ กิตติชาติ ชาติยานนท์ (2550: 102) ศึกษาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรให้ได้มาตรฐานตามโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ในอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 47.10, 45.50 และ 50.98 ปี ตามลำดับ เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งขัดแย้งกับจิตติมา เจริญสวัสดิ์ (2550: 195) ศึกษาความสามารถในการพึ่งตนเองของสมาชิกกลุ่มผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว : กรณีศึกษา กลุ่มผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์บ้านมะกอกใต้ ตำบลชัยบุรี อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เนื่องด้วยอายุเฉลี่ยของเกษตรกรน้อยลงเกษตรกรรุ่นใหม่ต้องจบการศึกษาอย่างน้อย ประถม 6 มีสมาชิกในครัวเรือน 5 คน มีแรงงานการเกษตรในครัวเรือน 3 คน ส่วนใหญ่มีหนี้สินโดยได้รับแหล่งเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเนื่องจากมีแหล่งเงินทุนมากมีโครงการช่วยเหลือเกษตรกรด้านการเงินอย่างเป็นรูปแบบ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำนาประมาณ 29.20 ปี เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยมากจบการศึกษาชั้นประถมศึกษา จึงเริ่มทำการเกษตรตั้งแต่อายุยังน้อย การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ข้าวจากอาสาสมัครเกษตรประจำหมู่บ้านเพราะอาสาสมัครเกษตรมีหน้าที่หลักในการประสานงานและเผยแพร่งานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2. ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าวและการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

2.1 ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าวในระดับปานกลาง เนื่องมาจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุค่อนข้างมา เฉลี่ย 50.07 ปีและได้รับข่าวสารใน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ระดับปานกลางซึ่งความรู้ดังกล่าวต้องใช้ความจำมากเป็นข้อมูลเชิงตัวเลข จึงทำให้มี เกษตรกรหลงลืมจึงควร มีการทำป้ายติดเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ควรใช้

2.2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ในระดับมากแต่มีความรู้ในประเด็นนี้การตรวจสอบเมล็ดพันธุ์ เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับ วิธี ทดสอบเปอร์เซ็นต์ความงอกที่ถูกต้อง เพราะใช้วิธีเพิ่มอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวต่อไร่แทนการทดสอบความงอก การคัดพันธุ์ปนและมีเกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งที่ไม่ทราบว่า การคัดพันธุ์ปน ควรทำอย่างน้อย 3 ระยะ คือ ระยะ แรกออก ออกดอก โน้มรวง เนื่องมาจากการคัดพันธุ์ปนหลายระยะ เกษตรกร จึงไม่ทราบว่าควรระยะใดบ้าง ประกอบกับการได้รับข่าวสาร อยู่ในปานกลาง จึงมีความรู้ไม่ครบถ้วน

3. การใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ทำนาหว่านสำรวย สอดคล้องการข้อมูล เกลิมศักดิ์ ประสิทธิ์สุวรรณ (2548: 85) ศึกษาการผลิตพันธุ์ข้าวคุณภาพดีของเกษตรกรผู้เข้าร่วม โครงการศูนย์ ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา เพราะพื้นที่นาส่วนใหญ่ขาดแคลนน้ำ และต้นทุนใน การทำนาต่ำสูงเกษตรกรจึงใช้วิธีทำนาหว่านสำรวย พันธุ์ข้าวที่ปลูก เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอก มะลิ 105 ซึ่งสอดคล้องกับผลการขึ้นทะเบียนผู้ปลูกข้าวปี 2555/56 และเป็นพันธุ์ข้าวที่ส่งเสริมให้ปลูกในพื้นที่ และพันธุ์ข้าวที่ตลาดต้องการ แหล่งที่ได้มาของเมล็ดพันธุ์ข้าวพบว่า เกษตรกร ส่วนใหญ่เลือกใช้พันธุ์ข้าวที่เก็บไว้ เอง เนื่องจากขาดแคลนเงินทุนในการซื้อเมล็ดพันธุ์ สำหรับเมล็ดพันธุ์ที่เก็บไว้เองนั้นได้มาครั้งแรกจาก ส่วนใหญ่ ซื้อจากเพื่อนบ้าน มีราคาถูกกว่า และเห็นแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว จากข้อมูล นี้ภาครัฐจึงควรส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวกลุ่มนี้ พัฒนาให้เมล็ดพันธุ์ที่ผลิตได้มาตรฐาน สร้าง เป็นเกษตรกรต้นแบบในการเรียนรู้กระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้กับเกษตรกรในชุมชน และช่วยเสริมสร้าง ผลักดันการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชน ได้อย่างมีระบบมากขึ้นจำนวนปีที่เกษตรกรเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าว พบว่า เกษตรกรส่วนมาก จะเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าวมากกว่า 3 ปี ขาดแคลนเงินทุนในการซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวการผลิตเมล็ด พันธุ์ข้าวของเกษตรกร แต่มีเกษตรกรเกือบครึ่งที่ไม่ทำการลดความชื้นเมล็ดข้าวลงให้เหลือ 14 % พันที และมี เกษตรกรเกินครึ่งไม่การสีฟัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ และแยกเมล็ดลีบและสิ่งเจือปนต่างๆ ออก ก่อน เก็บ ยังพบอีกด้วยว่าเกษตรกรเกือบทั้งหมดไม่เกี่ยวข้าวขอบแปลงแยกออกเพื่อทำความสะอาดเกี่ยวกับวัชพืชร้าง ก่อนเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ ไม่ทำความสะอาดเกี่ยวกับวัชพืชร้างก่อนเก็บเกี่ยวเมล็ดพันธุ์ ส่วนใหญ่เกษตรกรจะ ไม่มีการ กำจัดข้าวเปลือกก่อนปลูกข้าวการสีฟัดทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ที่สมบูรณ์ และไม่แยกเมล็ดลีบและสิ่งเจือปนต่างๆ ออก ก่อนหว่าน เนื่องจากการจัดการดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยปัจจัย เช่น เครื่องจักร ลานตาก รถเกี่ยวนาที่ไม่ใช่ ของตนเอง จึงเป็นไปได้ยากในการจัดการ เกษตรกรไม่มีการทดสอบความงอกของเมล็ดพันธุ์ก่อน เพราะเป็น เมล็ดพันธุ์ที่ส่วนใหญ่เกษตรกรผลิตเองเก็บเองจึงใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวได้ในอัตราที่สูง แทนที่จะเสียเวลาในการ ทดสอบความงอกซึ่งเป็นสิ่งที่ผิดดังนั้นจึงควรให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการทดสอบความงอกให้กับ เกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร

ปัญหาและข้อเสนอแนะที่พบส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการลงทุนในการใช้ซื้อหรือสร้าง อุปกรณ์สถานที่ บังคับการผลิต ที่ใช้ในกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เนื่องจากเกษตรกรมีหนี้สินและมีรายได้น้อยจึงไม่มีเงินในการลงทุน ในเรื่องปัญหาและข้อเสนอแนะด้านเทคโนโลยีการผลิต ส่วนมากจะเป็นเทคโนโลยีที่ยากทำให้เกษตรกรไม่ปฏิบัติตาม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ข้าวส่วนใหญ่ จากอาสาสมัครเกษตรกรประจำหมู่บ้าน ดังนั้นจึงควรส่งเสริมหรือพัฒนาความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตข้าว เพื่ออาสาสมัครเกษตรกรจะได้นำไปเผยแพร่ส่งต่อไปแก่เกษตรกร

1.2 ความรู้เกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ข้าว เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานเมล็ดพันธุ์ข้าวในระดับปานกลาง ดังนั้นจึงควรให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ข้าวให้มากยิ่งขึ้นเพราะเป็นสิ่งสำคัญในการเริ่มต้นการเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ที่ได้มาตรฐานและนำไปสู่การเริ่มต้นในการผลิตข้าวที่ดี

1.3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความรู้เรื่องการตรวจสอบเมล็ดพันธุ์ กล่าวคือเกษตรกรไม่รู้ วิธีทดสอบเปอร์เซ็นต์ความงอกที่ถูกต้อง ดังนั้นจึงควรให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าวแก่เกษตรกร

1.4 จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมี เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวพันธุ์หอมมะลิ 105 รองลงมา เป็นพันธุ์กข15 กข6 มะลิแดง พันธุ์พื้นเมือง และชัยนาท ดังนั้นจึงควรหาข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตข้าวพันธุ์ต่างๆและนำความรู้ให้ความรู้แก่เกษตรกรอย่างถูกต้องด้วย เพื่อให้ผลผลิตที่ดีและมีคุณภาพตรงตามพันธุ์

1.5 จากการศึกษาพบว่าเกษตรกร ส่วนใหญ่เลือกใช้พันธุ์ข้าวที่เก็บไว้เอง ขาดแคลนเงินทุนในการซื้อเมล็ดพันธุ์ สำหรับเมล็ดพันธุ์ที่เก็บไว้เองนั้นได้มาครั้งแรกจาก ส่วนใหญ่ซื้อจากเพื่อนบ้าน มีราคาถูกกว่า และเห็นแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว จากข้อมูลนี้ภาครัฐจึงควรส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวกลุ่มนี้ พัฒนาให้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ผลิตได้มาตรฐาน สร้างเป็นเกษตรกรต้นแบบในการเรียนรู้กระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวจากแปลงต้นแบบให้กับเกษตรกรในชุมชนได้ปฏิบัติตามตัวอย่างของแปลงต้นแบบ และช่วยเสริมสร้างผลักดันการดำเนินงานศูนย์ข้าวชุมชนได้อย่างมีระบบมากขึ้น

1.6 จากการศึกษาพบว่าจำนวนปีที่เกษตรกรเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ พบว่าเกษตรกรจะใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้มาครั้งแรก จะใช้มากกว่า 3 ปีจึงจะเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าว และไม่ทำการคัดพันธุ์ปน กำจัดข้าวเรื้อ ไม่ทำความสะอาดเกี่ยวจนดี จึงทำให้ทราบว่าข้าวของเกษตรกรมีความเสี่ยงที่จะมีพันธุ์ปนสูง จึงควรให้ความรู้เน้นหนักเกี่ยวกับการจัดการพันธุ์ปน ซึ่งให้เห็นผลเสียเมื่อใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวไม่ได้คุณภาพ กระทบค่าประชาสัมพันธุ์อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ว่าอยู่ในระดับใดได้มาตรฐานในการใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวหรือไม่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมการเกษตร

2.2 ควรศึกษาการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อให้ทราบเป็นสถานการณ์การดำเนินงานในด้านความสามารถในการกระจายพันธุ์ คุณภาพเมล็ดพันธุ์ การถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้กับเกษตรกรในชุมชน ว่าอยู่ในระดับใดแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ได้หรือไม่

2.3 ศึกษาการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาคุณภาพข้าวให้ตรงตามพันธุ์ เพื่อนำมาปรับใช้ให้กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโดยทั่วไป

เอกสารอ้างอิง

- กิตติชาติ ชาดิยานนท์ (2550) “การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรให้ได้มาตรฐานตามโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ในอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท” วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์การพัฒนาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
- เฉลิมศักดิ์ ประสิทธิ์สุวรรณ (2548) “การผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา” สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา กรมส่งเสริมการเกษตร
- ปริยะ โพธิ์เงิน (2547) “การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพของสมาชิกโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ในอำเภอห้วยสะพาน จังหวัดอำนาจเจริญ” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สมพร อิศวิลานนท์และ ปรุพห์ สันติธรรมรักษ์ (2555) รายงานสถานการณ์การผลิตและการค้าข้าวของโลกและของไทยปี 2554 และแนวโน้ม เอกสารเผยแพร่ชุดโครงการการเสริมสร้างความเข้มแข็งงานวิจัยเชิงนโยบายเกษตร กรุงเทพมหานคร สถาบันคลังสมองของชาติและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- สำนักงานเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ (2555) “ข้อมูลพื้นฐานการเกษตร” (ออนไลน์) ค้นคืนวันที่ 15 พฤศจิกายน 2555 จาก <http://www.buriram.doae.go.th/information.htm>
- เอี่ยม ทองดี (2546) “วันวาน วันนี้ และวันพรุ่งนี้ของชาวนา” ใน วรรณ นาวินกุล บรรณาธิการ ข้าวกับชาวนา หน้า 17 กรุงเทพมหานคร มูลนิธิข้าวไทยในพระบรมราชูปถัมภ์